

EXPO S Expoline

Architekti firmy **Expoline** majú skúsenosti s výstavami najväčšieho kalibru. Pred rokom sa stali víťazmi súťaže na vytvorenie slovenského pavilónu na 33. svetovú výstavu Expo 2015 v Miláne. Až do konca októbra tak budú naším pavilónom prúdiť energie v duchu tradícií, inovácií, športu, kultúry a zážitkov. Rozprávali sme sa s architektom firmy **Expoline**, **Karolom Kállayom**

Čím žije ateliér **Expoline**?
Práce máme dosť, klienti k nám chodia sami. Návrhy spracovávajú siedmi architekti, ktorí spolupracujú so stavebnými inžiniermi a špecialistami. Mnohí externisti pracujú už len pre nás. Momentálne sme zabratí do projektov Národného futbalového štadióna, rekonštrukcie Zelenej žaby, rodinných domov a víl, reštaurácií, bytových domov na Slovensku, v Čechách a na Morave. **Kto dáva dušu jednotlivým projektom pri toľkom množstve práce?**

Pondelky začíname pracovnými poradami. Tvoríme koncepcie, ako budú projekty vyzerieť. K návrhom si dávame robiť oponentúry - nedá sa večne pracovať bez toho, aby ateliér nemal aj kontraposudky. Keď je človek sústredený a zanietený jednou myšlienkou, stráca nadhľad. Vlastný názor sa môže javiť úžasný, a pritom je projekt len dobrý, nie je tým, čím by naozaj mohol byť.

Nezdá sa, žeby vaše realizácie, aj tie odmenené CE.ZA.AR-om a Stavbou roka, mali „rovnodušný“ charakter či rukopis.

Nemyslím si, že to tak je. Napríklad zákazka na projekt prestavby domu na Suchom myte: pôvodne objekt vznikol podľa projektu architekta Ivana Marka. Podľa môjho názoru bol tento objekt materiálovo, tvarovo aj farebne komplikovaný. Naš

ateliér sa snažil všetko zjednotiť, nájsť istú jednoduchosť. Možno práve jednoduchosť charakterizuje náš rukopis. Keď rekonštruujete napríklad bývalé espresso Casablancu kruhovitého tvaru a naraz má z objektu vzniknúť rondovila, nemožno v tom hľadať rukopis niečoho iného. Pôvodná stavba sa v prestavanej musí niekde objaviť. Myslím si, že pri novostavbách sa dá čítať náš rukopis. V prípade realizácií na výstavy - čo samozrejme závisí od tém a východiskových podmienok, je náš rukopis celkom badateľný.

Ak má výstava danú tému a podmienky, aká je potom miera voľnosti pre architekta?

Iné je, keď sa navrhuje projekt komerčnej výstavy, akými boli napríklad výstavy textilných strojov v Šanghaji, autosalóny v Ženeve či v Bratislave. Vtedy sa niečo vystavuje a my k tomu navrhujeme „okolie“, ktoré investor využíva na svoju propagáciu. Výstava EXPO je skôr lunaparková záležitosť, show pre masu ľudí, ktorí chcú mať výnimočný zážitok, čakajú, že budú niečím očarení. Kto príde na EXPO a prejde za jeden deň 40 pavilónov, ten si zapamätá len tú expozíciu, v ktorej ho „udrú do hlavy“ alebo sa s ním niečo zdvihne, prevráti. Musí ísť o taký silný emotívny zážitok, aby dotýčaný doma rozprával, že u tých Slovákov to bolo niečo nenormálne.

Po skúsenosti s projektom EXPO Šanghaj vás neprešla chuť uchádzať sa o neisté zákazky? Hovoríte, že práce máte dosť aj bez toho.

Súťažime radi. Súťažili sme o projekt Expo Šanghaj - prehrali sme, ale predtým sme vyhrali s projektmi na realizáciu Expo Hannover aj Expo Lisabon. Niekedy sme frustrovaní, že nemalo zmysel robiť architektonické návrhy, s ktorými sa aj tak nedalo vyhrať, keďže víťaz bol vopred dohodnutý. Niekedy to však dohodnuté nie je. Vychádzame skôr z tejto možnosti.

Takže s projektom Expo Miláno ste vyhrali a chytili ste sa témy...

Svetová výstava Expo sa vždy koná na danú tému. V Zaragoze to bola voda, v Lisabone objavenie Indie Vascom de Gamom pred 500 rokmi. Vtedy sme pre náš pavilón tému pretvorili na „Objavenie Slovenska Vascom de Gamom po polstoročí“. Expo Miláno 2015 prišlo s témou „Uživiť planétu, energia pre život“. Slovensko v súčasnosti vyrába viac áut ako potravín. S výrobou potravín má len málo spoločného, viac však s energiou. Pre slovenský pavilón sme preto pripravili sekvencie: tradícia, energia, kultúra, inovácia, zážitok. Inovácie sme zvolili najmä preto, že keď sme sa do tejto témy zahryzli, ukázalo sa, že Slováci toho dosť vymýšľajú.

**ARCHITEKT KAROL
KÁLLAY, AUTOR
SLOVENSKEHO
PAVILÓNU**

Niž lepšie sa na Expo
nemôže stať, ako keď vidíte
ľudí, ako sa fotografujú
pred expozíciou a sú z nej
udivení.

01

02

03

01 EXTERIÉR SLOVENSKEHO PAVILÓNU.

Z členitej fasády slovenského pavilónu na EXPO 2015 v Miláne vystupuje duch bohyne Vesny.

02 INTERIÉR tvorí napríklad aj vták Kosec vyskladaný z množstva príborov, kôš a kosákov. Zlaté vajce tradícií so špirálou ľudových vzorov.

03 LOGOM SLOVENSKEJ EXPOZÍCIE sa stalo srdce na motívy čičmianskych vzorov. Z čelnej steny pavilónu padá zo štylizovaného mlynského kola vodopád na hlavy, ktoré sú vymodelované podľa vzoru búst barokového sochára F. X. Messerschmidta.

Autori pavilónu: Tomáš Berka a Karol Kállay

Ako vznikali jednotlivé prvky okolo pavilónu a na fasáde?

Hmotu na obdĺžnikovom pôdoryse sme chceli ozvláštniť fasádou.

Bohyňa úrody Vesna vystupuje z fasády do vonkajšieho priestoru ako dobrý duch pavilónu.

Urobili sme veľké hlavy podľa Messerschmidta a umiestnili ich v bazéne pred pavilónom. Hlavy tohto prešporského barokového sochára sú fenoménom. Tolko grimás človek v živote asi ani neurobí, koľko ich on dal svojim bustám. K myšlienke tradícií a spracovania potravín patrí aj vodný mlyn na fasáde, z ktorého

padá prúd vody do vodnej plochy s hlavami. Vytvorili sme to ako divácku, moderne spracovanú atrakciu. Nič lepšie sa na Expo nemôže stať, ako keď vidíte ľudí, ako sa fotografujú pred expozíciou a sú z nej udivení.

Pre akú konštrukciu ste sa rozhodli?

Pavilón dlhý 33 metrov sme postavili z oceľového skeletu. Drevené lamely vytvárajú na fasáde preliačiny a vypukliny - ustupujú, miznú a znova sa vynoria, pričom fasádu sme potiahli umelou vertikálnou zeleňou. Z najväčšieho flaku zelene vystupuje hlava spomínanej Vesny. Takáto fasáda symbolizuje topograficky členitú krajinu lúk a lesov s energiou ukrytou vo vodných zdrojoch. Pavilón je bez okien, expozíciu nasvetľujeme denným svetlom zhora cez svetlík dlhý 21 metrov. Ten možno za horúcich dní zastrieť. Dve koľajnice v dĺžke svetlíka nesú svetelné zdroje na osvetlenie všetkých exponátov. Vytvárame si tak atmosféru, akú chceme, podobne ako sa to robí v galériách. Poschodie zatraktívni presklená lávka.

Ako sa preniesol príbeh z exteriéru do expozície v pavilóne?

Energiu predstavuje hlava vystupujúca z fasády, ako aj kinetická sústava „mlynských“ kolies na čelnej stene a štylizovaná

energetická stena s kolobehom minerálnych vôd v centre pavilónu. Téma „Energie“ pokračuje v piatich sekvenciách, kde sa mení na zážitky. Napríklad v „Tradíciách“ v podobe 5,5 metra vysokého hudobného stromu, ktorý má kmeň z 250 imitovaných fujár, listy z 1 500 píšťal, plodmi sú zvončeky a rolničky. Nekonečným točiacim sa vajcom vysokým 3 metre sa vinie zlatá špirála s vloženými 350 ľudovými vzormi z rôznych regiónov Slovenska. V „Kultúre“ máme lľavského nadrozmerný pop-artový stôl „Narodenie“ a Mlynarčíkových 23 figurín s ceruzkami na písanie odkazov. V „Tradícií“ sa vyníma vták Kosec od Tomáša Berku a Jakuba Trajtera, ktorý je zložený z 2 500 lyžičiek, vidličiek, nožíkov, kosákov a kôš. V „Športe“ láka tenisová lavička so sedením na 350 loptičkách, zónu „Inovácie“ obsadili robokopovia so zabudovanými obrazovkami a interiér reštaurácie podľa návrhu Daniela Broganyho patrí pop-artovému odkazu Andyho Warhola ako tvorivému energetickému protipólu k tvorbe F. X. Messerschmidta.

Tolko prvkov a nápadov, že z toho môže byť poriadny guláš!?

Sú projekty, ktoré musia mať jeden súvislý rukopis. Tu nejde o to, aby sa jednotlivé objekty zo všetkých zón na seba podobali, nie je na to dôvod. Zóna Energie nebude podobná napríklad so zónou Kultúra. Všetky časti expozície sú spojené pozadím a architektúrou priestoru. Dať všetko dokopy v každej zóne a v rámci celej expozície znamená dobre vopred poznať všetky vybrané exponáty. **Budeme môcť vidieť po ukončení EXPO niečo z expozície aj na Slovensku?**

Na toto je ťažko odpovedať. Povinnosťou každého štátu je vyčistiť po sebe pozemok. Ostatné sa uvidí.

Škoda, lebo každá vec sa zdá samostatným exponátom, tak snád' niekto prejaví záujem...

Možno zo zóny Šport pôjde niečo do škôl, výtvarné diela sa vrátia autorom, robokopov si viem predstaviť v modernom priestore, kovový vták by bol svetový v Danubiane, vajce je z polystyrénu, tak musí byť v interiéri...

PROFIL

Ing. arch. Karol Kállay sa narodil 12. augusta 1955 v Žiline, a vyštudoval Fakultu architektúry Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Štyri roky projektoval československé pavilóny na medzinárodné veľtrhy v Bagdade, Teheráne, Casablance, navrhol projekty pavilónu Slovenskej republiky na svetovej výstave Expo v Lisabone a Hannoveri. Neskôr s Igorom Bolčom založil spoločnosť Expoline zameranú na projekčnú činnosť v oblasti architektúry, výstavníctva a dizajnu, realizáciu interiérov a stavebnú činnosť, navrhovanie a dodávku výstavných expozícií. K známym realizáciám patria objekty v Bratislave: poisťovňa Kooperativa, Centrum Diplomat na Palisádach, aula Ekonomickej univerzity, podzemná garáž pri parlamente, rekonštrukcia objektu Rolanda na Hlavnom námestí, prestavba Národného onkologického ústavu na Kramároch, Zelená žaba v Trenčianskych Tepliciach, prestavba hotela Elizabeth v Trenčíne, reštaurácia Gambirinus v Budapešti a ďalšie.